

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Handwritten: *Marmelad 2 D 14*

DAGNY

TIDNING FÖR
 SVENSKA
 KVINNORÖRELSEN

UTGIFVEN GENOM FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET AF FÖRENINGEN DAGNY

N:r 22.

Stockholm den 30 Maj 1912

5:e årg.

Prenumerationspris: 1/4 år . . kr. 4: 50 1/2 år . . kr. 2: 50 3/4 " . . " 3: 50 1 " . . " 1: 25 Lösnummer 10 öre. Prenumeration sker såväl i landsorten som i Stockholm å närmaste postanstalt eller bokhandel.	Redaktion: Mästersamuelsgatan 51, en tr. Telefoner: Allm. 63 53. Riks- 122 85. Utgifningstid hvarje torsdag.	Redaktör o. ansvarig utgivare: ELLEN KLEMAN. Mottagningstid: kl. 11-12. Sthlm 1912, F. Englunds Boktr.	Expedition och Annonskontor: Mästersamuelsgatan 51, en tr. Post- och telegrafadress: DAGNY, Stockholm.	Annonspris: 15 öre per mm. Enkel spaltbredd 50 mm. Marginalannons under texten 15 mm:s höjd per gång 10: — Rabatt: 5 ggr 5 %, 10 ggr 10 %, 20 ggr 20 %, 50 ggr 25 %. Annons bör vara inlämnad senast måndag f. m.
---	--	---	--	---

Emma Wretlind – 60 år.

Sextio år fyllde den 28 maj fru Emma Wretlind, sedan tio år ordförande i föreningen Hvita Bandet.

Dotter till kyrkoherden teologie doktor C. J. Lenström och numera änka efter läraren doktor Wret-

lind, samt mor till åtta barn, har fru Wretlind tydligt visat huru väl en god, intelligent och energisk kvinna kan verka både i sitt hem och utanför detsamma.

Nyktterhetsrörelsen, för hvars främjande hon länge nitiskt arbetat, väckte tidigt hennes intresse. Hon

var som ung bosatt i Göteborg och blef där i tillfälle att åhöra och påverkas af fröken Beatrice Dickson, som vid den tiden begynt att offentligt tala för de absolutistiska principerna och särskildt betonade den stora uppgift just kvinnorna hade att fylla på detta område. Fru Wretlind har gjort samma åsikt till sin egen, särskildt anser hon det som en bjudande plikt för de bildade och ekonomiskt bättre lottade kvinnorna att gå med i kampen för nykterhet.

För nykterhet och för sedlighet! Ty så är Hvita Bandets program, att för egen del själf afstå från alla berusande drycker som njutningsmedel och att "efter bästa förmåga verka för nykterhet och sedlighet", såsom orden lyda i det löfte nyinträdande medlemmar i Hvita Bandet få aflägga.

Föreningens "bästa förmåga" har redan visat sig nå långt, och allt tyder på att den skall sträckas allt vidare i välsignelsebringande verksamhet. Denna verksamhet är dels upplysande, och verkar som sådan genom föredrag, kurser, bibliotek o. d., dels ett praktiskt förebyggande och uppfostrande arbete. För att nämna några grenar däraf, påminna vi om Hvita Bandets nykterhetsrestauranter, dess upptagningshem för unga kvinnor, dess skolkörskurser för fabriksarbeterskor, och nu senast dess ambulatoriska kaffeservering för arbetare.

Att under tio år ha stått som ordförande i spetsen för en så verksam förening som Hvita Bandet är

Handwritten: *Arbeta för Dagny*

Printed: *Arbeta för Dagny*

Printed: *DAVID ANDERSEN & Co*

sannerligen ingen sinekur. Det vill till ett lefvande intresse och en stor kärlek för att på den platsen arbeta utan att förtrötts. Fru Wretlind kan räkna med dessa båda hjälpare och har dessutom, säger hon själf, funnit ut de tidiga morgontimmarnas förträfflighet då det gäller att medhinna ett drygt arbete.

H.

Nyktterhet och kvinnorösträtt.

Med anledning af öfverdirektör Widells utredning i kvinnorösträttsfrågan meddelar redaktör G. H. von Koch i en artikel hvilken publicerats i Landsföreningens för Kvinnans Politiska Rösträtt nyligen utkomna årsberättelser följande upplysningar, hvilka framhålla det något egendomliga i hr Widells slutledningar.

Att nyktterhetssaken väsentligt skulle främjas, om kvinnorna erhöle politisk rösträtt, har hittills ansetts så godt som själfklart. Man har haft liksom på känn, att kvinnorna, som i regel få vidkännas de värsta följderna af männens alkoholbruk, skulle med glädje använda sin rösträtt för att medverka till inskränkning af rusdrycks-trafiken, ja, kanske rent af rikta ett dödande hugg mot densamma. Alkohol å ena sidan, hemlif och uppfyllda försörjningsplikter å den andra äro nu en gång oförenliga motsatser; och då kvinnan är den främsta bäraren af hemmets idé, är det tämligen klart, att hon i regel skall vara att räkna bland vännerna till sådana åtgärder som afse att inskränka eller utrota alkoholbruket.

Visserligen hör man då och då alkoholens lof uppstämmas från kvinnoläppar, och det gjorde på under-tecknad ett beklämmande intryck, när under den stora förbudsomröstningen en del kvinnor nedläto sig till att bli alkoholens ifriga försvarare. Men — behöfver jag säga, att dessa kvinnor hörde till en öfverklassklick, som alls icke kan sägas vara representativ för de svenska kvinnorna? Fråga den stora massan af dem om deras ställning till alkoholfrågan, och deras dom skall vara förkrossande.

Under sådana omständigheter måste det väcka öfverraskning, att öfverdirektör Widell i sin nyligen publicerade utredning, när det gäller kvinnorösträttens verkningar i Amerika och Australien, använt en del uttryck och siffror, som kunna tolkas så, att kvinnorösträtten skulle komma att blifva menlig för nyktterhetssaken eller i hvarje fall icke göra densamma några tjänster. Antingen skulle man således fullständigt ha misstagit sig på kvinnornas intresse för nyktterheten, eller ock skulle detta intresse ha slagit om till sin motsats, i och med att kvinnorna erhållit rösträtt.

Det finns emellertid en tredje möjlighet: att förf:s slutsats är oriktig. Jag skall här söka utreda, hur saken ställer sig för Amerikas vidkommande.

Förf. anser, "att en viss ledning för bedömande af nyktterhetens ståndpunkt i stater med kvinnorösträtt kan man erhålla genom folkräkningens uppgifter om antalet 'bartenders' (krögare)". Han jämför siffrorna för näm-

da stater med medelsiffran för hela Unionen och finner, att "krögarnas antal är i alla stater, som infört rösträtt för kvinnor, utom Utah, betydligt större i förhållande till den vuxna manliga befolkningen än hvad fallet är i Unionen öfverhufvud". Någon bestämd slutsats drager han visserligen ej af dessa siffror, men läsaren får dock det intrycket, att förf. anser, att det är sämre ställt med nykterheten i de stater, som genomfört kvinnorösträtt, än i de öfriga.

Att en sådan tanke skulle väcka häpnad, ja löje, i Amerika kan man taga för gifvet. Den som känner, hvilken framträdande del de amerikanska kvinnorna tagit och alltjämt taga i allt nykterhetsarbete, den som vet, att "spetsarna" af kvinnorörelsen äro i regel hängifna nykterhetsvänner, och den som något har fått erfara den skräck, som rusdrycksintressenterna hysa för blotta tanken på kvinnlig rösträtt, måste fråga sig, om verkligen någon statistik gifves, som talar ett sådant språk som förf. antyder.

Vid närmare granskning visar sig också bevismaterialet vara föga vägande. Statistiken gäller för år 1900. Vid denna tid hade dock allenast 4 af de 7 stater, förf. anger, medgifvit kvinnorna rösträtt, och af dessa 4 hade endast en stat under någon längre tid tillämpat densamma. Det måste sålunda redan på grund här af vara oberrättigadt att draga några slutsatser af statistiken i fråga. Vidare är att märka, att förf. ej jämfört "rösträttsstater-na med dessas grannstater, hvilka lefva under närmast liknande förhållanden, utan har tagit ett medeltal af samtliga unionens stater och jämfört denna siffra med "rösträttsstaternas". Denna jämförelse är dock föga rättvis. Som hvar man vet, är skillnaden högst väsentligt olika i afseende på rusdryckslagstiftning i staterna; somliga tillämpa förbudssystem och ha följaktligen officiellt inga krögare, andra ha mycket höga försäljningsrättsafgifter för rusdrycker, hvarför antalet krögare är jämförelsevis litet o. s. v. En jämförelse af detta slag kan därför ej tillmätas något värde.

Man frågar sig emellertid, hvarför förf. blott använt sig af 1900 års siffror och ej gjort sig mödan att förskaffa sådana från senare år. Man får nämligen ett helt annat resultat, om man så gör. Jag skall här meddela några siffror från 1910 och medtager endast de stater, som i statistiken hänföras till "Western Division". Vid uppdelningen af dessa stater kan man lämpligen skilja mellan sådana, som före 1910 ägde kvinnlig rösträtt, sådana som efter 1910 erhållit rösträtt eller där förslag föreligger om rösträttens genomförande, samt slutligen sådana stater, där veterligen ännu förslag ej framkommit i frågan.

Jag börjar då med en jämförelse angående antalet minuthandlare af rusdrycker pr 10,000 af befolkningen.

1. Rösträttsstater:

Idaho.....	31
Wyoming.....	40
Colorado.....	34
Utah.....	29

Medeltal för gruppen 33.5

Juvel-, Guld- & Emaljarbeten.
DAVID ANDERSEN & Comp.
 Hofjuvelerare.
 4 Fredsgatan 4.

Arbeta för Dagny
 genom att gynna dess annonsörer

2. Nyblifna rösträttsstater:	
Washington	34
Oregon	33
California	73
Medeltal för gruppen	46.7
3. Stater som ej infört kv. rösträtt:	
Montana	67
N. Mexico	31
Arizona	45
Nevada.....	190
Medeltal för gruppen	83.2

Medeltalet för grupp 1 är sålunda mycket lägre än för de båda öfriga grupperna, och synnerligen ofördelaktigt ställa sig siffrorna från de stater, som ej medgifvit kvinnorna rösträtt. Äfven om man från grupp 3 undantager Nevada, blir medelsiffran för gruppen högre än för de båda öfriga.

Samma fördelaktiga resultat i nykterhetsafseende för kvinnorösträttsstaterna erhåller man genom att beräkna hur stor del af befolkningen, som är boende inom områden, där lokalt förbud är rådande. En sådan undersökning, som är verkställd af "American Antisaloon League", och vid hvilken hänsyn ej tagits till frågan om kvinnorösträttsverkningar, ger följande resultat.

	% af befolkning, som lefver inom förbuds- områden.
1. Rösträttsstater:	
Colorado	54.5
Wyoming	32.9
Idaho.....	78.3
Utah	33.5
Medeltal	49.8
2. Nyblifna rösträttsstater:	
California	10.9
Oregon	42.3
Washington	38.9
Medeltal	30.7
3. Stater som ej infört kv. rösträtt:	
Montana.....	3.9
N. Mexico.....	7.6
Arizona	22.0
Nevada	9.7
Medeltal	10.8

Med ofvanstående siffror för ögonen torde man knappast våga det djärfva påståendet, att nykterhetssaken ej alls har vunnit något genom den kvinnliga rösträtts genomförande. Jag är öfvertygad om att hade öfverdirektör Widell haft kännedom om dessa siffror, han ej skulle funnit anledning till de uttalanden han nu gjort. Möjligen skulle han känt sig manad att fråga, hvarför ej rösträttsstaterna genomfört allmänt rusdrycksförbud; men han hade nog kunnat hänvisa till sin egen utredning för att tillfredsställande kunna förklara detta. I nämnda utredning belyses nämligen förträffligt de undantagsförhållanden, som råda i dessa stater — dessas karaktär af nybyggarstater med åtföljande ständiga tillflöde af nya, ännu icke amerikaniserade befolkningselement, kvinnornas enorma undertalighet i jämförelse med männen o. s. v. Att man trots detta dock ej står stilla i

nykterhetskampen i dessa stater, visas emellertid af de senare årens lagstiftning. År 1907 genomfördes i Colorado det lokala vetot, som vunnit en så stor tillämpning, att numer öfver hälften af befolkningen lefver inom "torrlagdt" område. I Idaho har man sedan 1909 genomfört länsvetoprincipen, hvarigenom 15 af statens 23 län (counties) blifvit "torrlagda". I Utah antog parlamentets båda kamrar år 1909 likaledes en lag, som gaf länet befogenhet att medelst folkomröstning befria sig från rusdryckshandtering, men lagen inhiberades emellertid genom guvernörens veto. I Wyoming beslöt parlamentet år 1909 att afskaffa alla krogar, som äro belägna utanför städer och köpingar, hvarigenom med ett slag 90 % af statens ytområde blef "torrlagdt". Det är sannt, att man ej heller under de sista åren i dessa afseenden stått stilla i andra delar af Unionen. Men det förefinnes för visso intet skäl att beteckna just kvinnorösträttsstaterna såsom efterblifna i fråga om nykterhetens landvinningar i Amerika.

Med ofvanstående tror jag mig ha tillräckligt klargjort den föreliggande utredningens otillförlitlighet hvad beträffar dess förmåga att bevisa nykterhetsarbetets läge i de amerikanska kvinnorösträttsstaterna. Men författaren har ju i inledningen till sitt arbete medgifvit svårigheten att med statistikens tillhjälp alls fastslå några sociala verkningar af kvinnorösträtten, således äfven hvad nykterheten angår, och har därmed själf till deras rätta värde reducerat de slutledningar, som han då och då under utredningen icke förty låtit undfalla sig.

G. H. von Koch.

Riksdagen.

Det af riksdagens första särskilda utskott tillstyrkta regeringsförslaget om ett förslagsanslag af 25,000 kr. till understödjande af de sjukkassar, som meddela moderskapsunderstöd, har utan votering bifallits af Andra kammaren. I Första kammaren talade hr Hugo Hamilton, som reserverat sig mot förslaget, mot detsamma, hvilket dock med 75 röster mot 56 bifölls af kammaren.

Hr Lindhagens motion om sådana ändringar i lagen om kvinnors nattarbete att den icke verkar till skada för kvinnor på arbetsmarknaden har i öfverensstämmelse med första särskilda utskottets hemställan af båda kamrarna afslagits.

Med hänvisning till att frågan för närvarande är under utredning ha riksdagens båda kamrar afslagit hr Rydén's motion om sådan förändring i arfslagstiftningen att s. k. oäkta barn få rätt att ärfva fader och fadernefränder.

Annonsera i DAGNY!

En återblick på gamla tiders färgning.

Föredrag hållet vid Föreningen Handarbetets Vänners årsmöte år 1911.

V i som lefva i en tid, då svårigheten i afseende på färgning hufvudsakligen består uti att träffa ett lyckligt val bland den förvirrande mångfald af färger, som står oss till buds, hafva ej lätt att tänka oss in i en tid då färg — i den mening vi fatta ordet, nämligen såsom färgande ämne — knappast fanns. Det torde emellertid vara så, att färg är ett tämligen sent förvärf i den mänskliga kulturens utveckling.

När människorna först började begagna färg, veta vi icke, men ett af de äldsta omnämmanden af färgadt gods torde vara då det berättas, att patriarken Jakob gaf sin son Josef en färgad kjortel — i svensk bibelöversättning står "en brokig kjortel", men i den engelska, hvilken allmänt anses komma grundtexten närmast, står "en färgad kjortel" — hvarmed synes angifvet att dräkten i allmänhet var ofärgad. Och då vi se hvilken uppmärksamhet denna dräkt ådrog sig, kunna vi ju förstå, att den var en stor sällsynthet. Denna färgade kjortel hade också ett stort inflytande på familjens öden, den förde patriarken Jakobs söner till det landet Gosen, där det enkla herdefolket, bland många andra handaslöjder, inhämtade under den långa vistelsen hos de mångkunniga egyptierna, äfven lärde sig en färgning, hvilken omfattade åtminstone 3 färger. Detta kunna vi veta däraf, att bland föreskrifterna för det tält, i hvilket lagens taflo förvarades under vandringen i öknen, ingår, att den inre beklädnaden skulle utgöras af linne-dukur "färgade i blått, purpur och skarlahan" — således 3 färger. Men vi få ej tro att dessa färger voro desamma, som vi nu beteckna med dessa namn, ty begreppen, som fästades vid olika färgnamn, hafva växlat ofta och mycket under tidernas gång — vi behöfva endast erinra om att negrerna i våra gamla nordiska sagor kallades för "blå-män"!

Öfverraskande är att vid skildringen af praktens vid kung Salomos hof väl nämnes guld, stenar och dyrbara träslag, och mycken annan lyx, men så föga om färger. Och då man vet hvilken framstående roll färgen i senare tider spelar vid fester och högtider, så kommer man till att antaga, att färgerna ännu ej uppnått den glans och prakt, att de med heder kunde göra sig gällande. Vid redogörelse för kung Salomos hofhållning nämnes, att han bland andra saker från Egypten äfven hämtade linne-garn — möjligen färgadt — och om egyptiernas färgskala veta vi ju att den var sober och diskret och för vår uppfattning något torr och matt.

De flesta hafva säkerligen hört sägnen att purpurfärgen upptäcktes därigenom, att en hund råkade bita sönder en hafsmussla och sedan stryka af sin nos mot pälsen af ett får. Detta hände i Fenicien, och där uppblomstrade en omfattande tillverkning af purpurfärger, hämtade från flera olika arter af hafsmusslor. De gamle räknade 9 hufvudfärger, och bland dessa svart, grått,

mörkblått, klarblått, violett, gult, rött samt hvitt, och därtill 5 blandfärger, allt i purpurfärger. På Teodosius den stores tid funnos 2 stora purpurfärgerier, det ena i Tyros, det andra i Konstantinopel. Det första förstörde sarracenerna, det senare förstörde turkarna, och därmed gick hemligheten af purpurfärgningen förlorad. Den franske vetenskapsmannen Réaumur lär hafva sökt återfinna konsten att färga med purpur men ej lyckats. Först i våra dagar har den blifvit återupptäckt, men purpurfärgen motsvarade alls icke de föreställningar man gjorde sig om dess skönhet och ändå mindre om dess ljusåktthet. Den har numera endast ett historiskt värde.

Plinius den äldre talar om att det färgades i Indien, och däraf kunna vi antaga, att Indien redan vid denna tid stod i högt anseende för sin vackra och goda färg — ett anseende som vi veta att det behållit intill våra dagar. Han nämner särskildt en blå färg, hvilken han kallar "color indicus" eller "indicum", och som vi ännu i dag känna under namnet indigo och som fortfarande är oöfverträffad och oersättlig i färgeriet. Det är möjligt att just Plinius gaf färgen detta namn, ty portugiserna, hvilka voro det bland de europeiska folken, som hade mesta handeln på Indien, kallade såväl färgen som de växter, af hvilka den bereddes, med det arabiskska ordet för blått, "anil". Gifvetvis stod färgkonsten mycket högt i Indien, då folket kunnat tillgodogöra sig ett färgämne, hvilket fordrar så många invecklade procedurer som indigon. Färgämnet finnes i en hel del växter, inhemska i de flesta länder med tropiskt klimat. Äfven i vårt land hafva vi en indigo-haltig växt, nämligen *Isatis tinctoria*, hvilken växer vild kring Östersjöns kuster och i äldre tider varit föremål för odling, men dess färgämne är icke rikt och ej heller särdeles praktfullt. Indigohalten och därmed färgämnets skönhet växlade alltefter klimat och jordmån, och i handeln, där indigo snart blef en vara af betydelse, skildes mellan asiatisk, afrikansk och amerikansk indigo, hvarje grupp med ett stort antal underafdelningar, där det fordrades särskildt fin kännedom om varan för att bestämma dess kvalitet och härkomst. Ursprungligen ansågs den finaste indigon vara den från Bengalen, hvilken bland annat igenkändes på den kopparskimrande glans, som bäst kunde iakttagas vid polering med ett hårdare föremål. Af de afrikanska sorterna ansågs den egyptiska vara bäst och liknade mycket den bengaliska. En synnerligen fin och dyrbar indigo tillverkades i Senegal, men den kom nästan aldrig i handeln. Af de amerikanska indigosorterna var den från Guatemala nära jämgod med den bengaliska, men hade ej den nämnda s. k. "kopparglansen".

En annan uråldrig indisk färg är det ämne, som är känt under namnet "lac", "gummi-lacca", "lac-dye" eller "stock-lac". Lac är ett harts-artadt ämne, hvilket bildas därigenom att en insekt, hvilken lever på de spåda skotten af vissa ficus- och dracæna-arter, genom sina bett kommer växtsaften att sippra ut. Denna saft stelnar i luften, och i håligheter af detta harts lever insekten med sina larver. Hartsset antager därunder småningom en svartröd färg och har då starkt färgande förmåga. Färg-

ämnet utlöses lätt af kokande vatten och ger med alun en djupröd, med alkalier en violett och med tennklorid en eldröd färg, alla af stort värde såsom ljus- och tvätt-äkt.

I södra Frankrike hade man lyckats förskaffa sig en röd färg, som mycket liknade lac-dye såväl till utseende som till äkthet. Den kallades kermess, och utgjordes af galläpplen på en sorts små ekar, således utväxter, orsakade af insektsbett. Men båda dessa förträffliga färger ställdes snart i skuggan af ett nytt rödt färgämne, hvilket väl ej i äkthet kunde mäta sig med dessa, men som i glans och lätthandterlighet vida öfverträffade dem. Det var det färgämne, hvilket spanjorerna vid sin landstigning i Mexiko funno ländets urinnevånare äga kännedom om, och som nämndes "coccionella". Det bestod af de torkade bladlössen från en del där inhemska växter, och man skilde snart mellan tvenne arter, den s. k. "Coccionella mesteques", eller vilda consionellen, som var något mindre, som lämnade en ej så liflig men mera tvätt- och ljusäkt färg, samt den odlade "Coccionella sylvestre" hvilken var större, mera gifvande, och hvars färgämne i glans långt öfverträffade allt hvad man förut uppnått.

Öfverförd till Europa blef Consionellens, eller Cochenille som den vanligen kallas, användning snart så allmän, att knappast några andra än venetianerna fasthöllo vid användningen af den äldre färgen — hvarför äfven detta, något mattare röda, länge kallades för "venetianskt rött". Begäret efter färger hade nu spridit sig till alla klasser, nya färgämnen infördes allsomoftast från de utom-europeiska kolonierna, i all synnerhet från det nyupptäckta Amerika, som befanns vara rikt på träslag innehållande dels äkta, dels oäkta färgämnen.

Skräväsendet började, antagligen under 1300-talet, taga hand om handtverken, staten ingrep ordnande genom lagstiftningen och bestämde hvilka färgämnen som skulle anses äkta och få begagnas till finare och dyrbarare väfnader eller hvilka som blott fingo användas till ringare vara. Och så stränga voro bestämmelserna härvidlag, att ett färgeri, som innehade privilegier på äkta färgning, i sina lokaler ej ens fick förvara något af de ämnen, som ej var i dess privilegium upptaget. Motsvarande bestämmelser gällde för andra färgerier, och af staten tillsatta tillsyningsmän reste årligen omkring, då möjligen påträffad oföflig vara utan vidare togs i beslag. Denna stränghet hafva vi emellertid nu att tacka för att så många dyrbara väfnader ännu finnas i behåll — bland andra de stora tapeterna från franska statens väfverier, Les Gobelins.

Ett färgämne, alltför viktigt för att icke särskildt omnämnas, är det från Orienten härstammande röda ämnet *krapp*; dess ursprung var länge en hemlighet för européerna, men sedan en pilgrim lyckats åtkomma och i en hålighet i sin pilgrimsstaf hemföra ett stycke krapprot, blef odlingen af krapp snart en stor industri i Europa, och särskildt den holländska ansågs mycket god. Krapprotten innehåller flera olika färgämnen, af hvilka alizarin och purpurin äro de förnämsta. Krappens äkthet är öfverträffad och dess färgskala varierar mellan

ett starkt och glansfullt eldrött till ett matt rödbrunt — mycket beroende på jordmån, årgång samt i all synnerhet på rotens ålder och behandling. Krapprotten och de ur denna framställda extrakten bibehöllo också den främsta platsen i fråga om rödfärgning ända till dess att den konstgjorda alizarinen år 1869 blef upptäckt, men denna upptäckt gjorde så hastigt slut på krappodlingen, att det numera knappt är möjligt att erhålla verkligt god krapp.

Vi äro nu inne på de kemiska upptäckternas århundrade, och dessa upptäckter hafva inom färgeriet utfört en verklig revolution. Redan vid midten af 1800-talet upptäcktes de första s. k. anilinfärgerna, på 1880-talet den konstgjorda indigon, hvilken för närvarande segerrikt täflar med den naturliga. Årligen införas nya, och allt bättre färger, till stor del framställda af produkter hämtade ur stenkolstjärnan. Hade lagstiftningen nu, såsom fördom, kontrollerat yrkena, så skulle ej en del mindre goda kemiska färger kunnat öfversvämma marknaden och bringa de nya upptäckterna i vanrykte så som nu skett. Att ännu en hel del naturliga färgämnen begagnas är obestridligt, men deras betydelse är i aftagande, de hafva spelat ut sin roll och det vore ett misstag att söka åter tvinga fram dem, i all synnerhet som de bästa resultatet fordra odlingsförhållanden, hvilka numera ej kunna åstadkommas.

Färgämnenä ha i forna tider indelats mycket olika, dels efter sitt ursprung i animaliska och vegetabiliska, dels efter sitt förhållande till fibern i substantiva och adjektiva; numera indelas de efter sina kemiska egenskaper.

Frågan om färgämnenas giftighet har mycket låtit tala om sig på senare tiden, men gifter hafva i alla tider användts i färgeriet, och den äldre lagstiftningen, så sträng i frågan om färgens äkthet, lade intet som helst hinder i vägen för användande af arsenik, kvicksilfver, spanskgröna och andra dylika ämnen, hvilka rikligen förekomma i de gamla färgeriernas inventarie-listor. De konstgjorda textillfärgerna, som de komma från de stora färgfabrikerna, äro väl numera utan undantag arsenikfria, och om arsenik ändå förefinnes i en färgad textilvara, forskrifver den sig i allmänhet från utfärgningen eller appreturen.

Jämsides med denna yrkesfärgning har sedan århundraden gått en annan färgningskonst, hvilken man kunde kalla husbehofs- eller hemfärgning. Den har varit i bruk såväl hos de högre klasserna som i allmogehemmen, och vi äga en myckenhet vackra arbeten, hvilka hafva denna färgning att tacka för sin tillkomst. En del af sina kraftigaste färger har denna hemfärgning alltid måst låna från yrkesfärgningen, men den har därjämte på ett förtjänstfullt sätt vetat att tillgodogöra sig det egna landets och den egna hemortens resurser. — Här i Sverige har man färgat med ett otal inhemska plantor, och framstående svenska män hafva hoppats att vi skulle kunna göra oss oberoende af utländska färgämnen, dels genom att inom landet odla de oundgängliga utländska färgväxterna, dels genom att uppsöka och möjligen förädla de inhemska. Linné har i sina reseberättelser sysselsatt sig härmed, och lifmedikus Westring har ägnat ett långt lifs

lediga stunder åt att visa, hurusom vi ur våra lafvar kunna hämta snart sagdt hvilken färg som helst, — skada blott att detta af praktiska skäl ej låter sig göra i tillräckligt stor skala för att löna sig! Särdeles vackra och äfven hållbara färger i gult, grått, brunt och deras skiftningar fås af en mängd inhemska växtämnen såsom äppelbark, albark, grankottar, lafvar o. d., men den svenska floran saknar alldeles kraftigare röda och blåa färgämnen, hvilka därför alltid måst tagas utifrån. Då dessa färger numera tillverkas kemiskt och de motsvarande naturliga produkterna gå tillbaka i godhet, bör naturligtvis en klok hemslöjd följa med tidens utveckling och taga de bästa af den nya tidens produkter, ty därom äro väl alla vänner af textil konst ense, att färgen, dess skönhet och äkthet, är — näst efter eller kanske jämsides med materialets — ett grundvillkor för all textil konst.

För att i någon mån gifva ett begrepp om färgningens omfattning och betydelse i vår tid må nämnas att enligt kommerskollegii uppgifter funnos i Sverige år 1905 ej mindre än 154 färgerier, sysselsättande 2,800 arbetare och med en omsättning af 5,300,000 kronor.

M. L—d.

Insänd litteratur.

Hugo Gebers förlag, Stockholm: **Gåtan kvinnan**. En uppgörelse af *Käthe Schürmacher*. Bem. öfers. från tyskan af E. T. — **Gamla Stockholm**. Anteckningar ur tryckta och otryckta källor, framletade, samlade och utgifna af *Claes Lundin* och *August Strindberg*. Tredje oförändrade upplagan. — **Träldomens hus**. Af *W. R. Kauffman*. Bemyndigad översättning från 13:de upplagan af Ebba Nordenadler.

Wahlström & Widstrand, Stockholm: **Vildmarks- och kärleksvisor**. Af *Erik Axel Karlfeldt*. 5:te upplagan. — **Filosofien och lifvet**. Fyra föredrag af *Henri Bergson*. Till svenska af Algot Ruhe. — **Vi och våra blommor**. En bok om prydnadsväxterna inne och ute. Af *C. A. Lindman*. Häft. 6. — **Bilder ur den Heliga Skrift**, med därtill hörande text. Utgifna under öfverinseende af *J. Norrby*. Häft. 7 och 8.

P. A. Norstedt & Söners förlag, Stockholm: **Minnen**. Af *Fritz von Dardel*. Andra delen 1863—1865. — **Amerikanska samhällsproblem**. Af *E. H. Thörnberg*.

Framtidens bokförlag, Malmö. **Båge och lyra**. Aforismer af *Vilhelm Eklund*.

Albert Bonniers förlag, Stockholm: **John Claudius' äfventyr**. En rapsodi. Af *Henning Berger*. — **Studentrum**. Bagateller. Af *Karl Asplund*. — **En fiol och en kvinna** och andra historier. Af *Karl Östman*.

Till Dagnys läsekrets i landsorten.

Som Dagny önskar vara ett enande band mellan Sveriges kvinnor samt har till sitt mål att tillvarata alla intressen på skilda platser, få vi härmed uppmana våra läsarinor i landsorten att de för att underlätta denna vår uppgift, ville till tidningens redaktion insända sådana notiser, som utöfver lokalintresset innehålla saker af vikt för kvinnorörelsen i dess helhet.

Jennys trädgård.

Jenny eller Mimi Pinson ha blifvit de identiska namnen för den lilla parisiskan som pigg, liflig och energisk beger sig till sitt arbete i arla morgonstunden, iklädd en svart ylleklädning, gärna utan hatt med det svarta blanka håret väl friseradt, det mörka ansiktet lätt hvitpuvradt och kring halsen någon liten spets eller bandknut, som lyser upp det hela. — Klockan tolf visar hon sig åter ute på gatan, nu i kamraters flock, för att i första gathörn skaffa sig för några sous stekta kastanjer eller potatis till sitt bröd och en slurk vin vid närmaste disk. Med hög och hes röst berättar hon i kretsen af andlösa lyssnande hur andra chefen anmält henne för "la patronne", för att hon, när hon för tionde gången fick taga in den tjocka baronessan de la Brèsches snörlif med en millimeter, utropat: Ah, la barbe! liktydigt med — gud, så odrägligt! Plötsligt afbryter hon emellertid sin berättelse och skriker: — Nej, jag måste ha mig en bukett violer — och springer skrattande sin väg för att icke skymta förr än på kvällen när kinderna bleknat under pudret och hon mjukt och stillsamt sticker sin arm i Georges, hennes väns, som väntat utanför porten sedan fem minuter före sju. Han är mekaniker, och trohigen gifva de sig när drufvorna mogna.

Men vår Jenny eller Mimi står kanske också och stryker innanför det breda fönstret på nedre botten, där ba-

Utdelningen af frön och plantor vid Saint Médard.

tistblusar och vajande spetsunderkjolar tjäna som gardiner, eller hon tar emot arbete per styck åt en västfabrik, eller hon knåpar och gör blommor i dussinvis, rosor, prästkragar och bellis. Hon kan icke lämna hemmet, ty hennes mor är lam, och hon har ett barn att passa, systemens, hon, som slukats af "le moulin" (kvarnen). Själ få vi då endast se henne om söndagen, eller hvarannan söndag, nätt och fin gå in i Luxembourgsträdgården med de sönderstuckna händerna i rena hvita handskar. Oftare kan hon inte lämna det lilla vindsrummet. Där trifs hon för resten så bra. Förutom snälla grannar, stopperskan och örtkramhandlaren, bor där en utländsk student, som är fattig och blyg men har så vackra ögon; och i hennes fönstersmyg hoppar grön-siskan muntert och förgätmigejerna blomma.

Dock äfven den lilla lyxen af ett blomstersällskap under arbetet kostar pengar och blir icke alltid af att skaf-

fa sig i slitet, och då finnes intet som öfverskyler rummets fattigdom. — En förening har därför bildats, som kallar sig Jennys trädgård, och som årligen utdelar tio tusen plantor frön och skott till arbeterskor.

I år försiggick denna utdelning i söndags bakom den gamla kyrkan Saint Médard i slutet af Avenue des Gobelins.

Undertecknad beslöt sig för att åse denna utdelning, dels för att få se Jenny i hundrade upplagor med ifriga händer mottaga frön till sin fönsterträdgård, dels för att besöka den beryktade kyrkan, som stammar från år femtonhundra och där på sjuttonhundratalet jansenisten Nicoles undergörande graf besöktes af stora pilgrimsskror, hvilka dock voro så våldsamma i sin extas att myndigheterna stängde densamma.

Vädret var det vackrast möjliga. Solen lyste på blommande syrener, på kastanjernas grönska och blomsterförsäljerskornas kärror, hvilka dignade af tulpaner och lackviol. Gatorna voro fulla af folk. Och de öppna basarerna belägrades af köpsläende. På platsen utanför den ålderdomliga gothiska gamla kyrkan med dess gråa sidoskepp stodo stora höga skrinidor, i hvilka sutto ungdomar af bägge könen, jag kände igen några författare och artister och kastade ut öfver mängden små paket med frön, hvilka fladdrade som stora fjärilar i den klara luften, samt räckte ner till de hundratals uppsträckta händerna rosenskött, penséplantor och telningar af alla slag.

Det var en riktig kamp kring vagnarna, och det fordrades att "le sergot" — polisen — leende måste afstyra att gåfvorna blefvo för orättvist utdelade. Men hvar var Jenny? Det var arma utarbetade hustrur, tandlösa kärringar, bleka pojkvaskar och flickungar, magra som gräshoppor, som sträckte upp sina smutsiga labbar, icke ett ansikte, som kunde sättas under rubriken Jenny-Mimi. Kanske denna förvandlats till en mihnette, som endast betraktar vindskammaren såsom ett väntrum, där det icke lönar sig att så.

För att komma från larmet styrde jag in i den gamla kyrkan, där fordom en gång ett kvickhufvud skrifvit, i anledning af dess stängning för allmänheten: Par le roi, défense à Dieu de faire des miracles en ce lieu. (Här förbjuder konungen gud att göra underverk.)

En mild dager silade in i helgedomen, och uppe på predikstolen stod som för århundraden sedan en abbe och predikade. Han hade ett intelligent och mildt ansikte, rösten var vek, af janseniternas gudsskrik hade han intet förstått, men den fattiga publiken härinne tycktes dock vederkvickt af hans ord, och när sången stämde upp, alla vaxljusen brunno och schweizaren kom gravetiskt tågande uppför midtelgången med sin guldsmyckade staf i handen fram mot högaltaret, där en biskop i röd stola knäböjde med en liten uppnäst rödhårig korgosse som page, då gladdes man åt den rikedom och prakt som katolska kyrkan alltid utvecklar och som är allas egendom, äfven de fattigas kring Saint-Médard-platsen, utanför hvilken ännu i timmar frön från de grönklädda vagnarna utkastades bland mängden.

Trakten kring Les Gobelins täflar i fattigdom med

högkvarteret Saint Antoine, och man kunde knappt tro att de grönskande skotten skulle kunna komma att slå rot bland all denna smuts och elände. Af tusende frön komma kanske dock ett, kanske tio, att fylla sitt ändamål, skjuta skott, grönska och lysa upp någon liten kammar, i hvilken ännu en Mimi Pinson sträfvar fram sitt förnöjsamma lilla lif.

A. L—n.

Litteratur.

Krakar. Roman af *Hanna G. Pegelow*. **Hets.** Roman af *Jenny Nordlund*. F. G. Askerbergs bokförlagsaktiebolag.

Detta förlag, som till julen riktade bokmarknaden med den värdefulla gåfvan af "Bleik", Nils Wilhelm Lundhs fina skildring från dynerna, har nu kommit med två vårnoviteter af mycket olika valör. Hanna Pegelows roman "Krakar" är en löftesrik och om talang vittnande insats i vår litteratur. Det är någonting sanningsburet i denna bok, själfva romanen synes om ej upplefvad så dock djupt känd och på nära håll studerad och den griper läsaren genom sin enkla från allt falskt känslösvall fria realism. Det är det gamla bittra, ofta varierade temat — kvinnans helt gifna hängifvenhet mot erhållande af smulor, smulor af svikande stämning och uppsvallande, på sensualism, byggd lidelse. Mannens psyke, för att begagna ett modernt uttryck, och kvinnans hjärta, det så ofta förtrampade. Behrman, den lofvande begåfningen, som slutar med att ingenting bli, en känd typ af så kallad stämmingsmänniska — "krakar" nämner författarinnan helt enkelt hans gelikar — låter ögonblicket leda sig, utan ansvarskänsla och syndar ännu med grånadt hår, då han i en stund af berusning tar en ung flickas hela känsla utan att sedermera veta hvad han skall göra af sin fångst, som först blir honom värdefull i det ögonblick, då hon lämnar honom, med ett hjärta, som hon ändtligen lyckats döda och en klippfast tro, som ändtligen blifvit bräckt.

Om Hanna Pegelow med detta debutarbete lagt grunden till en kommande författarverksamhet får framtiden utvisa. Hennes bok verkar nästan som ett spontant behof att skrifva sin själ fri från något, som uppfyllt den, men skulle ur detta författarlusten framgå har man alla skäl att önska henne god fortsättning på den litterära banan, ty hon har afgjort lagt i dagen de två lifsbetingelserna för all skriftställarkonst: stil och begåfning.

Detta kan man däremot omöjligt säga om det underliga konglomerat som Jenny Nordlund ger den konstlade benämningen "Hets".

Det är svårt att veta om en stammande vore vältalare ifall han kunde styra sin tunga, och det är lika svårt att veta om Jenny Nordlund skulle äga någon skildringsmakt, ifall hon kunde svenska språket och förstod att använda det, hvilket ingalunda är fallet, eller hvad sägs om sådana meningar som: "och hon slog armarna om sin son, detta

enda barn med ursprung af hennes eget väsen, hon någonsin ägt", eller "hon nändes inte kasta bort den rostiga stålpenan, men smög in den försiktigt i ena hörnet af skrifbordslådan, att någon annan som kom efter må hitta och förgöra den". "Tre små nycklar hon vet inte hvar", är verkligen en mening, som man inte kommer någon hvar med, lika litet som med det tungrodda "den på ett par dagar staden gästade Sven Vik", för att inte tala om danismer, provinsialismer och kanske nybildningar af svenska språket: "kant och klar sanning", "luckande våt", "blöd färg", "slattriga händer", och så vidare, gyttigt hoprördt med sökta liknelser och excesser i svulstighet. Att bäfvan med "pomp och brak", drar in i ett hjärta är minst sagdt originellt, och "centrifugalkraftens råa, franka metallansikte", har det nog inte blifvit många dödliga utom författarinnan unnadt att skåda. Kan man för öfrigt utan en känsla af utmattning läsa en fras sådan som denna: "På lina luftvägar, skälfvande under flåktarna från den mot vårsolen och vindarna öppenställda fönsterhalfvan, spred det sin andes budskap, sin doft ända fram till henne, som med öppna ögon, hvilka ej nändes sluta sig inför den blekskåra skönhetssynen där ofvan pianinots svartglindrande ytor, låg på den mjuka chaislongen, vegräpen af tunga tankar".

Och så en vänlig anvisning. Substantiv med adjektivstam äro i regel femininum. Det finns ingen orsak i världen att utropa: "du höge, fasansfulle verklighet!"

Trots denna fullkomliga vanförhet i språkbehandlingen äger författarinnan en viss åskådighetsförmåga, som kanske i förening med stil och form kunnat verka fånglande. Denna förtjänst är emellertid för ensamstående för att ge "Hets" berättigadt tryckvärde. Ty bokens på allt etiskt intresse fullkomligt blottade hjälte, en krass och njutningslysten egoist, har man nog af långt innan han tar sitt sista kallbad och låter vattnet "tränga smärtsamt in i näsan och sluta om hufvudet som en stor, tung skön dröm", och man beklagar bara att det inte skett långt förut.

Ett torde man emellertid med visshet kunna förutspå: Någon Hetsjakt efter den boken kommer det säkerligen inte att bli.

S. E—d.

Gåtan kvinnan. En uppgörelse af *Käthe Schirmacher*. Bem. öfvers. från tyskan af E. T. Hugo Gebers förlag, Stockholm 1912.

För knappast mera än et halft år sedan utkom Käthe Schirmachers aförismbok *Das Rätsel: Weib i Tyskland*, och nu ha vi den redan här i svensk öfversättning. Det är Hugo Gebers förlag som varit så snabbt i vändningarna. Någon anmälan af den sällsamma lilla boken kan ej nu i Dagny ifrågakomma, då K. J. redan i nr 10 för i år i "Käthe Schirmachers uppgörelse" med den henne i alldeles särskild grad gifna gåifvan att finna fram och uttala det väsenliga i och bedömande för ett arbete och dess författare ställt Käthe Schirmacher och hennes bok i bländande blixtljusbelysning. Jag vill här endast konstatera att öfversättningen i stort taget är

rent af underbart god, så svår som denna bok är att öfversätta.

En liten anmärkning dock. Korrekturläsning af citat måste framför allt vara noggrann, och "det kända, högt skattade märket K. J." lär icke blifva nöjd med att hennes i "Efterskriften" citerade uttalande (hvilket för öfrigt just förekommer i Dagnyrecensionen) af att i Käthe Schirmachers bok ej finns rum för "menlösa ingredienser" förbytt till "meningslösa ingredienser". Ett förargligt fel i den annars omsorgsfullt öfversedda boken.

När denna bok nu i svensk öfversättning går ut hos oss till en större läsekrets kan det vara af vikt att här, liksom öfversättaren gjort det i sin "Efterskrift", återupprepa K. J:s ord: "Den är inte skapad att genomplöjas med diskuterande pröfning af sats för sats och snusföruftiga blyertsmärken i marginalen. Läsaren bör äga nog intellektuell frihet och själsgehör för att först och främst fatta den som en diktcykel, en inspirerad storm af melodier och bilder."

E. K—n.

Skansens vårfest.

Nej, hon hade inte rätt, hon som härom dagen sade till mig: "Skansen är något rysligt!" Hon menade förstås Skansen såsom zoologisk trädgård eller menageri eller hvad namn man vill ge den sidan af företaget, och däri har hon rätt, ty att se djur i fångenskap är något ohyggligt.

Men eljes — nej! Skansen är något härligt! Och har man ej erfarit det då sommarvärmen står stilla dallrande mellan skogsväggarna kring Laxbrostugans roskvarter, då hösten lyser i lönnars och almars brinnande röda kronor eller då snön gör luften högtidsstilla öfver tysta, gröna stigar, så måste man se och höra och känna det nu i pingstens tid då solskenet dansar mellan löfvet i Björkliden och då de sista gyllene lönnblommens honningsdoft och doften af häggarnas första snöfall gör majluften full af farlighet.

Skansen är ju inte landsbygd, är ju inte ursprunglig, oförfalskad natur, men som surrogat för denna är det utomordentligt.

Och för att året om kunna ha detta surrogat till hands för dem som längta efter gröna hvalf öfver hufvudet och mjuka stigar att gå på, offrar Skansen under några dagar något af sin tystnad och sin ljuflighet och bjuder — i år för nittonde gången — på en vårfest. Tombolahjulen snurra där och dansen går rundt på dansbanan och karusellen hvirflar kring. Ett stort Spectacel uppföres på teatern, på Höganloft berättar och sjunger Delsbostintan för en glad publik, man låter spågummor titta i kort och i hand efter kommande öden, man tränges om plats vid väffelbruket och känner lukten af punsch lång väg.

Men från denna brokighet på ett begränsadt område drar man sig så småningom ut till den stora, den verkliga vårfesten, den som firas rundt omkring i Skansens nylöfvade slutningar, där solnedgången skimrar in röd i

det blå skymningsdunklet mellan nygröna snår, där fågelleken höres än i sena kvällen och där man vandrar ensam eller två och två — i tystnad — lyssnande till stillheten, som är full af tusen sånger.

Lif.

Om sproglig Forstaaelse.

X.

“Tänk blot hvad det vil sige, at faa aabnet Adgang til et helt Folks Kulturverden — og det sker jo lang fuldstændigere ved et Nabosprog end ved et hvilket som helst andet fremmed Sprog!” yttrede den i Danmark saa højt ansete Pædagog, mag: artium, Ida Falbe-Hansen, i det Foredrag hun, som en af den danske Skoleverdens Representanter, holdt ved “Nordiska Skolmötet” i Stockholm for to Aar siden. “Vore Nabolandes Kultur”, siger hun, “har den store Fordel fremfor al den övrige, at den er os nær beslægtet. Vi forstaa den helt anderledes. Vi kan dömma om den paa en anden og rigere Maade, vi kan optage fra den, hvad vi kan behöve og forkaste hvad der ikke passer os. Nabolandenes Kultur befrugter vor egen ganske anderledes end de fjernere Landets sprog och Kultur kan göra det.

Og idet hun, i Lighed med alle tidigare nävnte og unævnte Forkämpere for Indförelsen af lovbefalet Undervisning i Svensk i vore Skoler, yderligere hävder Nödvendigheden heraf, uttaler hun: “Vi skal ikke sætte os det som Maal at kunne beherske Sproget, at kunne udtrykke os i det — men at kunne gensidigt (= ömse-sidigt) göra os fuldt forstaaelige for hverandre paa hver sit Modersmaal — og opnaar vi, som jeg haaber, at Nabosprogene læres i alle Skoler, höjere og lavere, saa vil Forstaaelsen lidt efter lidt följte af sig selv. Vi skal ikke spilde (= förlora) Tid och Kræfter paa at forsöge at kunne tale Nabosprogene. Fremmedsprogene lægger jo Hovedvægten herpaa — efter Nogles Mening endog (= till och med) i for höj Grad. —” At anvende samme Methode paa Nabosprogene anser Frk Falbe-Hansen for att være “ett uforsvarligt Kraftspild” och hun erindrer i dette Öjemed (= afseende) om en Historie som Holberg beretter, hvorm i næste Nummer.

Alma Forsberg-Dalhoff.

Rösträttsföreningarnas årsberättelser.

Centralstyrelsens för Landsföreningen för Kvinnans Politiska Rösträtt jämte samtliga lokalföreningars och länsförbunds årsberättelser ha nu utkommit och utgöra en ganska anseelig volym, innehållande redogörelse för det sällsynt myckna arbete, som under det gångna året af L. K. P. R. utförts.

Tio nya lokalföreningar, hvaraf 2 filialer, ha under året bildats, nämligen i Järpen, Björknäs, Askersund, Sölvesborg, Ousby, Borlänge, Skee, Mellerud, Moskussel och Vara; föreningarna i Sölvesborg och Forshaga ha

under året från filialer öfvergått till själfständiga föreningar. Då emellertid föreningarna i Gudmundrå, Helgum, Kisa, Mora, Rättvik, Ursviken, Årnäs, Gössäter, Öfver-Selö, Kungsbacka, Kungsör, Mariefred, Leksand och Mjellby på grund af lokala svårigheter dels nedlagt sin verksamhet, dels blifvit filialer till eller uppgått i närliggande föreningar, har föreningarnas antal under 1911 minskats från 174 till 172.

Centralstyrelsens 8:de årsmöte ägde rum i Stockholm den 9–10 januari, och i detsamma deltog 74 centralstyrelsemedlemmar, representerande 50 föreningar. Ett extra centralstyrelsemöte hölls i Stockholm den 20 juni, hvori 47 centralstyrelsemedlemmar deltog.

För den Internationella kvinnorösträttsalliansens 6:te kongress, årets stora händelse, lämnar årsberättelsen en noggrann redogörelse.

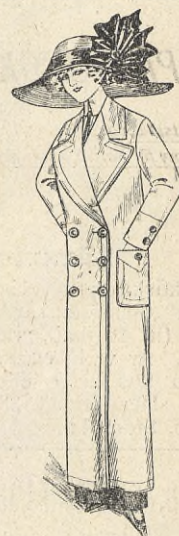
L. K. P. R. har under sommaren 1911 nedlagt mycket arbete på organisationen af kvinnornas deltagande i årets valrörelse. På ej mindre än 217 möten ha kvinnor uppträdt för tillsammans omkring 90,000 åhörare. Af mötena hade 160 anordnats af de frisinnade, 57 af socialdemokraterna, och på 47 af mötena talade kvinnor tillsammans med 7 af den nuvarande regeringens medlemmar.

L. K. P. R:s artikelserie redigeras alltjämt af fru Klara Lindh i Gefle. Under 1911 ha 37 tidningar med sammanlagd upplaga af omkring 230,000 ex. intagit de serien tillhörande artiklarna. Landsföreningen har under året utgifvit 35 olika tryckalster i tillsammans cirka 70,000 exemplar.

Promenad- kostym

af marinblå Cheviot
och engelsk Homespun
Sidenfodrad Kr. 59.

Ulster

af Homespun
Kr. 34.

AKTIEBOLAGET

NORDISKA KOMPANIET

STUREPLAN.

Frågor och svar.

Hvar kan man prenumerera på Dagny?

I landets alla postanstalter och boklädor kan man beställa huru många ex. som helst.

Skall man alltid prenumerera å dessa ställen?

Ja, ifall man önskar endast 1, 2, 3 eller 4 ex. skall man alltid göra det.

Hvad kostar Dagny i postanstalter och boklädor?

Dagnys postprenumerations- och boklädspris är kr. 4: 50 för $\frac{1}{4}$, 2: 50 för $\frac{1}{2}$, och 1: 25 för $\frac{1}{4}$ år.

Hvilka villkor erhålla prenumerantsamlare å Dagny?

Den, som samlar minst 5 prenumeranter, erhåller en provision af kr. 1:— för hvarje helårs-, 50 öre för hvarje halfårs- och 20 öre för hvarje kvartalsprenumerant.

Huru skall man förfara för denna provisions erhållande?

Sedan man samlat *minst* 5 prenumeranter, går man tillväga på ett af följande sätt:

- 1) *Antingen*: Genom insändandet af prenumerationsafgiften med afdrag af provisionen beställer man det behöfliga antalet ex. (hur många som helst, men *alltid minst* 5) direkt från Dagnys exp., Stockholm, som under samlarens adress i ett och samma paket sänder *alla* beställda ex. Samlaren har då att ombesörja utdelningen till de samlade prenumeranterna.
- 2) *Eller*: Man prenumererar å närmaste postkontor (*ej* annorstädes) för de samlade prenumeranterna, detta under hvars och ens adress, begär kvitto å samtliga erlagda afgifter, tillställer oss detta kvitto, då vi omgående pr postanvisning sända samlaren den stadgade provisionen.

Hvar, och till hvilket pris kan man nummervis lösa Dagny?

I Stockholms tidningskontor och cigarraffärer samt hos Dagnys kommissionärer i landsorten. Pris 10 öre pr nummer.

Alla skrivelser rörande expeditionen adresseras:

**DAGNYS EXPEDITION,
STOCKHOLM.**

PLATSSÖKANDE.

(Platssökande få sina annonser införda i Dagny för halftva priset eller 7 $\frac{1}{2}$ öre pr num.)

Lärlarinna,

praktisk, duglig och kunnig i hushliga sysslor önskar under sommaren (fr. 10 juni), praktisk verksamhet. Är villig ensam sköta mindre hem hos herre eller dam. Svar till »Hemtrefnad 33», Sv. Dagbl. Exp. Stockolm.

Ung, kompetent Pianolärlarinna,

energ., hurtig, önskar sommarpl. på landet att undervisa och tillsammans med husmodern sköta hushållet och öfriga förefallande göromål. Lön önskas. Sv. till »15 Juni», Box 46, Katrineholm.

Lärlarinna,

fil. kand., med profvår, önskar feriearbete. Svar till »Språkkunnig matematiker», Göteborg 5.

Uppsalastudentska

önskar plats för sommaren. Svar till »T. E.», Nya Tidningskontoret, Uppsala.

En ung flicka,

som genomgått 7 klasser, söker plats i ett hem för att lära sig hushållsgöromål. Är villig att som ersättning läsa med ett par mindre barn. Svar till »Kaja» Eksjö (poste restante).

Anspråkslös, 17-årig flicka,

som i juni med goda vitsord afgår från elementarskola med normal-skolekompetens, önskar plats som guvernant. Svar till »X. Y. X.», p. r. Helsingborg.

29-årig flicka

af mycket god familj, bildad och språkkunnig, söker plats som sällskap åt äldre dam eller herre. Svar till »Ebba 13» under adr. S. Gumælii Annonbyrå, Sthlm, f. v. b.

Tvenne systrar,

20 och 18 år, önska i slutet af Aug. plats i samma familj på landet som lärarinna och husmoders verkliga hjälp. Svar till »Systrar», Sörmark, p. r.

Jurister!

Ung flicka som varit anställd som skrifbiträde å domarekansli, önskar liknande plats hos jurist, helst i Stockholm. Svar till »23 år», p. r., Spånga.

Medelålders sympatisk och redbar Flicka,

van och duglig i ett hems skötsel, äfven sömnad, söker husföreständerskeplats hos änking, järnvägs- eller annan tjänsteman, i stad eller vid station (gärna där ett till tre barn finnes). Svar till »Husmoder», Linköping, p. r.

Plats i familj

sökes af en ung flicka, som genomgått folkhögskola, hushållskola jämte konserveringskurs, handarbetskurs m. m. Svar till A. M. S., Jönåker.

Ung, musikalisk flicka,

kunnig i allt, som förekommer i ett väl ordnad hem, önskar plats att förestå hemmet åt bättre ungeherre. Goda betyg finnas. Svar till »Musikalisk», Linköping, p. r.

21-årig bättre flicka

önskar plats i juni i barnlös bättre familj, helst hos ensam fru eller fröken i Västergötland. Är kunnig i alla i ett hem förekommande sysslor. Svar emotes tacksamt till »Familjemedlem», Tidavad, p. r.

Bättre flicka

önskar mot fritt vivre plats, helst på större egendom, för att grundligt lära sig sköta ett hem. Svar till »Juni 1912», Vadstena p. r.

En bättre flicka

önskar plats som värdinna nu eller 1 juli hos bildad ungeherre eller änkekan. Har genomgått flera praktiska slöjd- och hushållsskolor och är kompetent att på egen hand förestå ett hem. Goda betyg och rekommendationer finnas. Svar till »Duglig 1912», Sala Allehandas exp., Sala.

17-årig bättre flicka

från godt hem, som med goda vitsord genomgått en kurs i Barnavård och ämnar framdeles utbilda sig till sjuksköterska, önskar plats som familjemedlem i bildadt hem (där jungfru finnes) för att vårda 1 eller 2 småtingar. Svar till »God hjälpereda» 1912. Adr. Kiosken, Järntorget, Göteborg.

24-årig flicka

önskar plats i familj eller hos ensam dam som sällskap och hjälp. Kunnig i massage och sjukvård. Rek. finnes. Svar märkt »1 Juni», under adress S. Gumælii annonsbyrå, Stockholm, f. v. b.

Ung, huslig,

musik. flicka önskar plats genast öfver sommaren. Är äfven van vid skrifgöromål. Svar till »Elsie» under adress S. Gumælii Annonbyrå, Stockholm, f. v. b.

Bildad, glad 27 års flicka

önskar plats som värdinna, van vid att sköta om ett hem. Svar till »Else 1912», under adress S. Gumælii Annonbyrå, Stockholm, f. v. b.

Ex. Sjukgymnast,

kvinnlig, önskar plats. Svar tacksamt till Ex. Sjukgymnast, Kiosken, Gust. Adolfs torg, Malmö.

Skicklig musiklärarinna

med goda referenser önskar anställning öfver sommaren. Vidare upplysningar å Fredrika Bremer-Förbundets Byrå, Stockholm. Riks 2762. A. T. 4816.

Ung bildad

språkkunnig änkefru önskar förestå hemmet hos bild. herre eller dam. Svar »M. R. S.», Allm. Tidn. kont., Gust. Ad. torg, Stockholm.

Väflärlarinna

kunnig i växtfärgning, handarbete och kyppling, söker plats i skola eller hem nu eller till hösten. Svar till »Undervisningsvan», Linköping, p. r.

LEDIGA PLATSER.

Ledig tjänst vid Högre folkskola.

E. o. lärare- eller lärarinnetjänsten vid Ytterlännäs högre folkskola sökes hos styrelsen senast den 15 juni. Tillträde vid höstterminens början omkr. 10 sept. Årliga lästiden 30 veckor. Lön 1,500 kr. pr läsår och tjänlig bostad med bränsle eller ersättning därför. Ansökningar insändas till Skolstyrelsens ordf. Sixten Mogren, adr. Bollstabruk.

Vid Borås folkskolor

Äro *sex extra ordinarie folkskole-lärlarinetjänster* lediga att tillträda instundande hösttermin. Årslön 1,400 kr. Ansökningshandlingar jämte läkareintyg om god hälsa torde insändas senast den 12 nästa juni.

Borås den 13 maj 1912.

C. NORDENDAHL.

Ordinarie lärare- eller lärarinnetjänsten

vid fasta folkskolan (litt E) i Sånarnam, *Traheryds församling*, Kronobergs län, sökes hos skolrådet, adress *Traryd*, senast 60:e dagen efter första kungörandet (den 16 april 1912).

Nytt, tidsenligt skolhus. Fortsättningsskola. Lön enligt lag samt för undervisning i goss-slöjd omkring 180 kronor och i flickslöjd 80 kr. årligen. *Traheryd* den 13 april 1912.

Skolrådets Ordförande.

Föreståndarinna

för nyinrättad barnkrubba önskas från den 1 oktober 1912. Lön 50 kr. i månaden. Fri bostad, kost och tvätt. En månads sommarledighet, tio dagars julferier. Ansökan bör vara inlämnad före 15 juni till »Styrelsen för Föreningen för Husmoderskolor med barnavård», adress fröken B. Hirsch, Regeringsgatan 123, Stockholm.

2 skickl. undervisningsv. lärarinnor med hem i Sthlm erhålla plats i element-skola i höst. Svar märkt »Duglig lärarinna», under adress S. Gumælii Annonnsbyrå,

Intelligent bättre flicka

kunnig i maskinskrifning kan få arbete några timmar dagligen under sommarmånaderna. Utsikt till fast anställning senare. Egenhändig skrifter svar med uppgift om ålder, skolunderbyggnad och lönefordringar under adress »Skrifbiträde», Stockholm I, p. r.

Kvinnligt kontorsbiträde,

kunnigt i maskinskrifning och stenografi erhåller genast anställning som vikarie under sommarmånaderna. Personlig ansökan lördag endast kl. 9—10 f. m. hos Stockholms Köpmannaförening, Börs-huset.

Vid statsunderstödda

Kommunala mellanskolan i Tidaholm

skola för nästa läsår tillsätts *tre e. o. lärare*, manliga eller kvinnliga med full tjänstgöring. Lön: manlig 1,800 kr., kvinnlig 1,600 kr., vartill, komma för dem, som besitta kompetens till ordinarie befattning, respektive 350 och 250 kr. En manlig bland de antagna kommer att utses till vikarierande föreståndare med särskildt arvode af 400 kr.

Af de antagna torde en komma att undervisa uti *kristendom* och *modersmålet* samt andra ämnen på lägre stadiet enligt öfverenskomelse; en uti *historia, geografi* och *biologi*: en uti *matematik, fysik* och *kemi*. Afseende fästes äfven vid förmåga att handhafva öfningsämnen.

Samtliga dessa 3 platser jämte en fjärde komma att under året, eller så snart skolans reglemente blifvit af k. m:t fastställt, anslås lediga för ordinarie tillsättning med tillträde den 1 augusti 1913. Tjänstgöringen för ofvanstående 3 e. o. befattningar börjar den 23 nästa augusti. Till styrelsen ställas ansökningar jämte vederbörliga handlingar insändas till undertecknad, styrelsens ordförande, före den 25 nästa juni.

Tidaholm den 17 maj 1912.

Victor Carling.

Vid Avesta kommunala mellanskola

äro från och med nästa läsår lediga: fyra ordinarie ämneslärarbefattningar, manliga ell. kvinnliga, dock att en manlig lär. förordnas till rektor, nämligen en befattning i hvar och en af följande ämnesgrupper: 1) kristendom, historia modersmål, 2) modersmål, geografi (jämte ett annat ämne), 3) tyska, engelska, 4) matematik samt fysik och kemi eller event. biologi; samt en lärarebefattning i teckning, manlig el. kvinnlig, tillfälle till undervisning äfven i läroämnen. Kompetensvillkor, löneförmåner, se kgl. kung. d. 8 Dec. 1911. Vederbörliga ansökningshandlingar ställas till skolstyrelsens ordf. adr. Avesta, skola vara inlämnade före den 23 Juni 1912.

Styrelsen f. Avesta k. mellanskola.

Af en händelse finnes plats såsom

barnfröken

ledig att tillträdas nu genast. Lön 30 å 35 kr. Svar till »M. K.», Sv. Dagbl. annonskontor Sthlm.

Vid Tranås 4-klassiga Högre Folkskola

är fr. o. m. höstterminen 1912 en lärarinneplats ledig med undervisningsskyldighet huvudsakligen i *tyska* och *engelska*.

Lön 1,600 kr. Undervisningstid 25 å 27 veckotimmar.

Antagningsbevis utfärdas med 3 månaders ömsesidig uppsägning före läsårets slut.

Eventuellt kommer skolan att ombildas till kommunal mellanskola.

Ansökningar torde insändas kl. före 12 den 15 nästa juni till *skolans föreståndare fl. licentiat Gustaf Lindborg*, adress *Tranås*, hvilken äfven meddelar upplysningar.

Styrelsen.

Husmodersplats, Barnmorskeplats, Sjuksköterskeplats, Kontorsplats.

Till förklassigt privat barnbörds- och förlossningshem, som i förening med barnsjukhem skall startas i för ändamålet inköpt fastighet i större landsortsstad, sökas lämpliga personer till ofvanstående befattningar. Som företaget äfven afser meddela undervisning i praktisk, rationell spädbarnsvård och i öfrigt sådana ämnen som hvarje *blifvande husmoder* bör hafva grundlig insikt uti, reflekteras endast öfver välkvalificerade sökande. Företaget lämnas dem som med kapital kunna intressera sig i företaget. Ägaren intresserar sig själf med 20,000 kr. och afser att möjligen med resp. funktionärer bilda kommanditbolag. OBS! Elever, som i höst önska genomgå någon af företagens specialkurser kunna redan nu anmäla sig. Undervisning meddelas äfven och kontrolleras af skickliga läkare (specialistet.)

Sökande till befattning behagade insända ref. och fotografi samt alla nödiga upplysningar till sign. »Själfständig befattning», under adress S. Gumælii Annonnsbyrå, Stockholm, f. v. b.

Skicklig maskinskrifverska

erhåller genast anställning. Kunskaper i stenografi och främmande språk ej erforderliga.

Skriftliga ansökningar jämte betygsskrifter och uppgift om löneanspråk torde insändas till

Elektriska Pröfningsanstalten
Malmskillnadsgatan 54,
Stockholm.

Van Kartritterska

får genast anställning hos Ingeniör

Ivar Rydeberg,
Uppsala.

Husföreståndarinna,

fullt kompetent i matlagning och uppköp jämte inläggningar samt att handleda tjänstepersonal, erhåller förmånlig plats den 1 juli å ett större pensionat i Stockholm. Svar märkt »A. B. H.» med uppgift om ålder och referenser torde inlämnas å Tidningskontoret, Karlavägen 6.

Barnkär, bättre flicka

erhåller plats 1 juni, att tillsammans med husmodern sköta 3 minderåriga barn och för öfrigt hjälpa till med hvad som förekommer i ett hem. Jungfru finnes. Svar med löneanspråk, referenser och fotografi till »Hem i Dalarna», Falun p. r.

Ung bildad ryska,

äfven kunnig i tyska och franska, erhåller plats under sommaren i och för undervisning i ryska. Svar till »Herregård i Södermanland» under adress S. Gumælii Annonnsbyrå, Stockholm, f. v. b.

Flicka

anspråkslös och pålitlig, som är villig deltaga i mindre hem med endast ett barn på 1½ år får plats. Jungfru finnes. Svar med löneanspråk, betyg och helst foto. under adress »Barnkär», p. r. Laholm.

Lärlarinetjänsten

vid fasta småskolan i Bergaby af *Fellingsbro församling*, Örebro län, sökes hos skolrådet under adress *Fellingsbro* före den 15 juni 1912. Lön enligt lag. Slöjdarvode 100 kr. pr år. Platsen tillträdes den 15 augusti, då höstterminen börjar. Skolrådets ordförande.

Fasta ordinarie lärare- eller lärarinnebefattningarna

vid Stocksbo och N. Veckebo folkskolor i *Färila* sökas inom lagstadgad tid hos *Färila skolråd*. Lön och andra förmåner enligt lag. Manlig eller kvinnlig slöjd förekommer. N. Veckebo skola skall nybyggas till nästa år. Till bägge dessa skolor, som ligga cirka ½ mil från *Färila kyrka*, finnas goda vägar.

Sprid Veckotidningen DAGNY!

Deposition
Kapitalräkning } $4\frac{1}{2}$ %

Sparkasse-
räkning } 4 %

KÖPMANNABANKEN,
Arsenalsgatan 9,
Södermalmstorg 8,
Sturegatan 32,
STOCKHOLM.
Aktiekapital 3,000,000 kr.

(LEDIGA PLATSER)

Göteborgs folkskolor.

Lärare och lärarinnor, hvilka för nästkommande läsår önska erhålla plats såsom extra ordinarie eller vikarierande folkskollärare eller folkskollärarinnor vid Göteborgs folkskolor, torde före den 12 nästa juni till Göteborgs allmänna folkskolestyrelse insända ansökan där- om jämte afskrifter af nödiga betyg. Enligt nu gällande lönestat ut- går arvode för extra ordinarie folk- skollärare med 1,500 kronor och för extra ordinarie folkskollärarinna med 1,350 kronor för läsår, för vikarierande folkskollärare med 150 och för vikarierande folkskol- lärarinna med 135 kronor i måna- den.

Enligt af Göteborgs allmänna folkskolestyrelse fattat beslut gifves företräde åt sådana sökande, som genom intyg af läkare styrka, att de äga god hälsa och god kropps- konstitution.

Göteborg den 8 maj 1912.

Rurik Holm.

Lärarinnebefattningen

vid Ramshytte fasta folkskola i När- kes Kil, hvarmed småskoleafdel- ning är förenad, sökes före den 7 Juli 1912. Barnantalet ringa. Ut- öfver den lagstadgade lönen utgå 100 kr. tills högsta lönegraden blif- vit uppnådd, dessutom 50 kr. för 14 dagars öfverläsning, 75 kr. för slöjdundervisning. Ansökan ställes till skolrådet i Närkes Kil.

Slöjdlärarinna,

kunnig i gröfre handarbeten och slöjd (ej Nääs metod), erhåller an- ställning på landet vid inst. höst- termin. Lön 400 kr., allt fritt. Tjänstledighet 8 veckor pr år. An- sökningshandlingar sändas under adress »Slöjd 1912», Sv. Telegram- byråns annonsafdelning, Stockholm, f. v. b.

Fredrika-Bremer-Förbundet: Drottninggatan 54.

Rikstel. 27 62. Förbundets byrå öppen 11—4. Allm. tel. 48 16.

Fredrika-Bremer-Förbundets Sjuksköterskebyrå: Tunnelg. 25.

Rikstel. 68 98.

Allm. tel. 82 11.

Kungörelse.

Vikarieanställning i läs- och skrifämnen samt öfningsämnen vid Stockholms folkskolor.

Lärare och lärarinnor, hvilka för nästkommande läsår önska erhålla anställning såsom vikarierande lä- rare i läs- och skrifämnen samt i öfningsämnena kvinnlig slöjd, teckning, sång, huslig ekonomi och gymnastik vid Stockholms folk- skolor, torde senast den 12 näst- kommande juni kl. 12 på dagen till Öfverstyrelsen för Stockholms stads folkskolor, Fredsgatan 9, Stock- holm, ingifva ansökan därom jämte åldersbevis, läkarebetyg om god hälsa samt afskrifter af nödiga be- tyg rörande utbildning och föregå- ende tjänstgöring.

Enligt nu gällande lönestat ut- går arvode för vikarierande lärare i läs- och skrifämnen för manlig lärare med 1,800 kronor och för lärarinna med 1,500 kronor, för vi- karie i kvinnlig slöjd med 1,200 kronor, för vikarie i teckning eller sång med 1,300 kronor, för vikarie i huslig ekonomi med 1,050 kro- nor och fri kost i skolköket samt för vikarie i gymnastik med 1,200 kronor, allt för år räknadt. Af vi- karierna hafva i läs- och skrifäm- nena 6 manliga och 12 kvinnliga och i kvinnlig slöjd 1 fastare an- ställning, så att de likasom termins- vikarierna, åtnjuta full aflöning under hela läseterminen, hvaremot annan aflöning utgår endast för de dagar, då vikarien har förordnande.

Stockholm den 10 maj 1912.

Öfverstyrelsen för Stockholms stads folkskolor.

Husmoders- platsen

i Gefle stads fattigvårdsinrättning sökes senast den 20 nästinstundande juni genom till fattigvårdsstyrelsen i Gefle ställd ansökan, åtföljd af ålders- och frejdbetyg, läkarbetyg, intyg angående förutvarande an- ställning och sökandens foto. Plat- sen tillsättes med 3 månaders öm- sesidig uppsägning och skall till- trädas den 1 augusti innevarande år eller tidigare. Lön efter kompetens eller öfverenskommelse, dock minst 600 kr. pr år jämte allt fritt. Skol- kökslärarinna eller den som inne- haft liknande plats har företräde.

FATTIGVÅRDSSTYRELSEN.

GYNNA DAGNYS ANNONSÖRER!

Wiréns öfverfeta **LANOLINTVÅL** fina världens favorittvål!

Erhålles i hvarje välförsedd parfymhandel samt direkt från
A. G. Wiréns Tvål- och parfymfabrik. (Grundad 1860.) Kgl. Hoflev.
21 Lilla Vattugatan 2! - - - Stockholm.

Fredrika-Bremer-Förbundets Landthushållnings- skola för utbildande af lärarinnor, Rimforså.

Ny lärarinnekurs (2-årig) börjar den 1 okt. 1912. Ansökan om inträde ställes till Landthushållningsskolans styrelse o. insändes under adress Rimforså. Den bör åtföljas af präst- o. kunskapsbetyg, läkare- betyg enl. af skolan tillhandahållet formulär, samt öfriga intyg som sökande önskar åberopa. Prospekt innehållande upplysningar om in- trädesfordringar, afgifter m. m. erhålles på begäran. Ansökan om in- träde skall vara inlämnad före den 15 juni.

ANNONSERÄ I DAGNY.

Innehållsförteckning.

Dagens nummer innehåller:

Emma Wretlind — 60 år. Af H.

Nykterhet och kvinnorösträtt. Af G. H. von Koch.

Riksdagen.

En återblick på gamla tiders färgning. Af M. L.—d.

Jennys trädgård. Af Anna Levertin.

Hanna G. Pegelow: Krakar. — Jenny Nordlund: Hets. —

Rec. af Sigrid Elmlad. — Käthe Schirmacher:

Gåtan kvinnan.

Skansens vårfest. Af Lif.

Om sproglig Forstaaelse. X. Af Alma Forsberg-Dalhoff.

Rösträttsföreningarnas årsberättelser.

Insänd litteratur.

**Prenumeration å Dagny sker å närmaste postanstalt
eller bokhandel.**